

harcz fontosabb hadi eseményeit véve alapul, a szabadságharczot katonai szempontból tárgyalják.

A czimereslevelek gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1517 október 6. Buda. II. Lajos czimereslevele Engel Péter részére. A szöveg és czimerképnek egyszerű, XX. századi másolata. 2. 1659 május 1. Bécs. III. Ferdinánd czimereslevele Thaisz Gergely részére. Eredeti. 3. 1681 jan. 13. Linz. I. Lipót czimereslevele Weisz Mátyás részére.

A lefolyt évnegyedben 63 kutató 11.648 darab iratot használt. Kikölesönöztetett 3 térítvényre 131 darab.

A lefolyt évnegyed szerzeményei földolgozásán kívül befejeztetett végleg a Sólyom-Fekete gyűjtemény borítókozása és földolgozása. Befejeztével a végleges szerzeménykönyv is tovább volt folytatható, az 1908. évi szerzemények majdnem teljesen be vannak írva a végleges növendéknaplóba. Rendeztetett teljesen a Rholly-család levéltára, a mely 3 drb középkori oklevélmásolatot, 2 drb XVI., 51 drb XVII., 635 drb XVIII., 249 drb XIX. századi iratot és 1 drb térképet, összesen 941 drb iratot tartalmaz, köztük a családnak 1558. évi birodalmi és 1601. évi magyar czimereslevelét is. Folyamatban van jelenleg a Szunyogh levéltár és a Görgey-levéltár újabb anyagának rendezése.

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA 1908-BAN.

Dr. *Erdélyi* Pál 1908. évi jelentéséből a következőkben mutatjuk be az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyvtára mult évi működésének képét:

Az 1908. évről szóló jelentésemhez csatolt táblázatok és kimutatások arról tesznek tanuságot, hogy a könyvtár munkája ez év folyamán is zavar-talanul és megszakítás nélkül folyt s hogy a gyarapodási statisztika nemcsak kedvező, hanem egyben emelkedő eredménnyel zárult. Ezt a körülményt azért óhajtom különösen kiemelni, hogy könyvtárunk működését még az a nagy munka sem zökkenthette ki a rendes kerékvágásból, mely a forgalomnak július elsejétől kezdődő megszüntetését kívánta. Hgy a könyvtár 1908 július elsejétől zárva volt, a könyvtár költözésével természetesen okolható meg s az viszont, hogy a könyvtár rendes munkája mind a mellett fönnakadás nélkül ment, bizonyítja nemcsak a közönség érdeklődését, hanem azt is, hogy a könyvtár munkateljesítő képességét még ez a soron kívüli nagy megmozdulás sem zavarta meg.

Gyarapodásunk statisztikája első pillanatban talán kedvezőtlenebbnek

tünhet föl, mint a tavalyi évé. Azonban ne feledjük el, hogy az 1898—1906. évi köteles nyomtatványok nagy tömegével egyszerre számoltunk el, holott az idei kimutatásban az 1907. évi sajtótermékek még nem szerepelnek. Az így kimaradó tétel pótlására szolgál néhai gróf Kuun Géza könyvtárából bennünket illető gyűjtemény anyaga, mely számra ugyan nem, de értékre nagyon is meghaladja amazokat. Tekintetbe véve tehát az elszámolásnak ezt a most megvilágított két tételét, a végső eredmény a rendes gyarapodás emelkedését, tehát a könyvtárnak is fokozottabb térfoglalását igazolja.

Ez a jelentés volna arra hivatva, hogy az új könyvtári épületet is leírja, ismertesse. Mivel azonban az épület fölszerelése még nem teljes, mivel az új intézmény leírása még korai volna, mivel végül annak részletes és minden tekintetben kimerítő és szakszerű ismertetése külön kiadandó munkában úgy is tervben van: legyen szabad röviden csak annyit mondani, hogy a könyvtár új épületében oly mintaszerű elhelyezést nyert, a milyenben hazánkban ma egyetlen testvér-intézmény nem részesült s kint is kevés van így elhelyezve.

Anyagunk gyarapodásáról, a gyarapodás természetéről és forrásairól a mellékelt kimutatások számolnak be. Nyomtatványi osztályunkban dr. gróf Kuun Géza könyvtárának ide vágó gyűjteményét kell első helyen kiemelni. A nemes gróf könyvtára immár ugyanazt a nagy czélt szolgálja, mely néhai jótevőnkét egész életében lelkesítette. Az erdélyi író- és tudós mágnások sorát gazdagítja, ama nagy kor hagyományainak hű letéteményese, mely fiatalágában eszmélkedésre, agyát munkára, szivét a tudomány és a nemzet szeretetére tanította. Hóry Béla, Kazinczy erdélyi barátai egyikének unokája, adományát is hálásan vettük. Ez a gyűjtemény nem nagy, de részben olyan természetű anyagból áll, mely hamarabb kallódik, de megmentvén, nagyobb jelentőségű s melynek gondozására inkább az amatőr kedve hajlik. A nemes hagyományok tiszteletben tartása volt forrása De Gerando Félix adományának, ki Antóninának, a kedves emlékü irónőnek, külföldön megjelent magyar műveit adta ajándékol. Jenei Aladár ajándékának megemlékezésével lezárjuk e nagyobb adományok felsorolását. Támogatóinknak kifejezett hálával és köszönettel emlékezünk meg róluk és mindazokról, kiknek szeretetében, támogatásában az év folyamán kedves részünk volt.

Az egyesületi életben beálló változás kedvező hatását látjuk a csereanyagunk pontos megérkezésében. Az összefoglaló kimutatásban szereplő 76 műnek 197 kötetéhez hozzá kell számítani az «Erdélyi Múzeum» szerkesztősége részéről kimutatott csereanyag 21 mű 27 kötetét, úgy hogy e czímen 97 műnek 224 kötetét kell megállapítanunk. A csereviszony ápolását különös gondban részesítendő, a szakosztályokkal egyetértésben járunk el. Mivel a választmány határozata következtében a csere expedálását ezután a könyvtár fogja ellátni, e munkának még nagyobb sikerét remélhetjük.

Régi Magyar Könyvtárunk két darabja különös figyelmet érdemel. Az egyik: Reilich Geistlich-musikalischer Blum- und Rosen-Wald, II. Szeben

1677, melyet könyvészetünk ezideig csak egy példányban tart nyilván; a másik: szent Szelentez, Szeben, 1664. 4-r., mely könyvészetünk szerint eddig ismeretlen volt. Brassói vándorgyűlésünk alkalmával jutottak ezek szemünk elé s volt tulajdonosuk előzékenységből vétel útján gyűjteményünkbe.

Hírlapgyűjteményünk új föllállítása alkalmával meglepően alakult ki a második nagy hírlaptár, melynek kivált 1849-ig terjedő anyaga rendkívül értékes. Csak megemlítem, hogy szerencsés véletlenek közbejárása által az idén a legkorábbi hírlapoknak több kötetével és egyes kötetek teljessé tételével sikerült ezt a sorozatot szerencsésen kiegészíteni. Legnagyobb és állandó gazdagodását a nyomdai termékek sajtóügyi példányából nyeri, e czimen az év folyamán 53 hírlapnak 498 kötetét jegyeztük föl. A két erdélyi főügyészség területén gyűjtött sajtótermékek a kolozsvári és marosvásárhelyi királyi ügyészség részéről s az 1907-ben gyűjtött budapestiek a budapesti ügyészség részéről az idén is pontosan átadattak. Ez utóbbiak anyagából a Budapesti Könyvtár Egyesület részére 1284 darabot adtunk át, miről az országos főfelügyelőségnek is jelentést tettünk.

Kézíráttárunk gyarapodásában örökös letéteink az első hely. A Rettegicsalád levéltárából 40 mű 52 köteté és füzeté, a marosvásárhelyi ref. kollégium letéteiből 5 mű 32 köteté jutott hozzánk. Az előbbiben vegyesen vannak ima- és daloskönyvek, akadémiai és iskolai följegyzések. Külön érdekességű több tréfás kuriózum. A marosvásárhelyi ref. kollégium letétéből Jenei Dániel egykori pénztárnoknak 1826 tájától 1850-ig naplószerűleg írott érdekes, néha költői szépségű, gyakran filozófiai mélységű *Gondolatait* emelhetjük ki. Ajándékaink közül ifj. Biás István XVII. század első felében összeírott daloskönyve válik ki. Musnai Ūrmössy Lajos, ismert írónk, összegyűjtött hírlapi dolgozatainak sajátkezűleg javított s jegyzetekkel ellátott három kötetét adja ajándéknak. Vételeinkből legértékesebb Vadai Hegedűs Andrásnak a XVIII. század közepéről való kéziratköteté, mely többek közt eddig ismeretlen históriás énekeket tartalmaz. Becses Gyalai Sámuel pap 1617—1626 közötti könyörgés-könyve s említést érdemel az unitárius Tordai János énekes könyvének egy XVII. századi másolata is.

Levéltárunkban a Rettegi- és Berzenczey-családok levéltárain kívül Baranyai József, Gál Ignác, Pásztóhi Ferencz, Székely János és özv. Magyarai Józsefné, Szakács Mária levelesládái, a kolozsvári német szabó-czéh iratai helyeztetek el. Az erdélyi róm. kath. Státus följánlotta a kolozsmonostori uradalom gazdasági iratait, számviteli könyveit (1800—1868), a könyvvizsgáló-bizottság, a lyceumi nyomda irományait és könyveit, továbbá egy iromány-csomót, mely Csáky grófi családra vonatkozik. Ez ajánlatot a Múzeum választmánya elfogadta, de a költözködésre való tekintettel átvételét elnapolta, hogy egyenesen az új épületbe lehessen azt szállítani.

A kolozsvári Ferencz József Tudomány-Egyetem és az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtára gyarapodása az 1908-ik évben.

	Egyetem				Múzeum			
	mű	kötet	füzet	drb	mű	kötet	füzet	drb
Nyomtatvány... ..	2019	3156	—	—	2206	3170	—	—
Ösnyomtatvány... ..	—	—	—	—	—	—	—	—
Régi Magyar Könyvtár... ..	—	—	—	—	12	12	—	—
Folyóirat... ..	24	901	—	—	10	298	—	—
Hírlap... ..	—	—	—	—	55	509	—	—
Egyetemi nyomtatvány	50	—	296	—	—	—	—	—
Disszertáció... ..	1143	—	1143	—	—	—	—	—
Értesítő... ..	—	—	—	262	—	—	—	—
Vegyes nyomtatvány... ..	1	—	—	1	133	—	—	160
Térkép... ..	—	—	—	—	—	—	—	—
Kézirat... ..	—	—	—	—	94	138	—	—
Szinlap... ..	—	—	—	—	—	—	—	189
Proklamáció... ..	—	—	—	—	—	—	—	5
Egyleveles... ..	—	—	—	—	—	—	—	32
Gyászjelentés... ..	—	—	—	—	—	—	—	2457
Oklevél... ..	—	—	—	—	—	—	—	4452
Facsimile... ..	—	—	—	—	—	—	—	70
	3237	4057	1439	263	2510	4127	—	7365
					3237	4057	1439	263
					5747	8184	1439	7628

azaz **5747** mű, **17.251** darab.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtáranak gyarapodása forrásuk szerint az 1908-ik évben.

A) A nyomtatványi osztályban :

	Nyomtatvány		R. M. K.		Folyóirat		Hírlap		Vegyes nyomtatvány		Szinlap	Proklamáció	Egyleveles	Gyászjelentés
	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	darab			
Vétel útján	317	420	11	11	4	107	—	4	65	67	—	—	14	—
Ajándékkul	1643	2449	1	1	6	76	2	7	68	93	25	5	18	985
Cserében	76	86	—	—	—	111	—	—	—	—	—	—	—	—
Kötél. pld.	170	215	—	—	—	4	53	498	—	—	164	—	—	1472
	2206	3170	12	12	10	298	55	509	133	160	189	5	32	2457

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára 1908. évi jövedelmeiről és azok felhasználásáról.

A) *Bevételek:*

1. Rendes javadalom	3120 kor. — fill.
2. Rendkívüli bevételek	13 « — «
3. Állami segély	6500 « — «
4. Készpénz 1907-ről	1424 « 05 «
	<hr/>
	11057 kor. 05 fill.

B) *Kiadások:*

1. Gyűjtemények gyarapításáért	5016 kor. 87 fill.
2. Könyvkötő munkákért	3522 « 30 «
3. Szállításért és úti számlákért	460 « 57 «
4. Rendkívüli munkákért	280 « — «
5. Az 1907. évi kölcsön törlesztéseért és kamataiért ...	876 « — «
6. Vegyes kiadásokért	573 « 84 «
	<hr/>
	10729 kor. 58 fill.
Készpénz	327 « 47 «
	<hr/>
	11057 kor. 05 fill.

A Tudomány-Egyetem és Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárának használata az 1908-ik évben.

H ó n a p	Házi használatra kivett művek		Az olvasóteremben használt művek	
	Hány mű ?	Hány darab ?	Hány mű ?	Hány darab ?
Január	790	900	1312	2649
Február	983	1341	3037	3438
Márczius	1018	1153	2094	3523
Április	851	919	1809	2226
Május	662	845	1868	2081
Június	93	122	943	1127
Július	}	}	}	}
Augusztus				
Szeptember				
Október				
November				
Deczember				
Összesen	4397	5280	11063	15044